

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1915 kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Sedan bankoutskottet tagit kännedom om den av riksdagens år 1914 församlade revisorer avgivna berättelsen om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning samt genomläst de protokoll, som blivit förda hos fullmäktige i riksgäldskontoret efter den 16 januari 1914, intill vilken dag ansvarsfrihet tillerkänts fullmäktige för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder, till och med den 14 januari 1915, vilken dag fullmäktiges berättelse avgivits till riksdagen, får utskottet nu meddela yttrande i anledning av berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o.

Över en av revisorerna å sid. 59—64 i deras berättelse gjord framställning angående placeringen av riksgäldskontorets kontanta medel samt angående höjning av riksgäldskontorets kassareserver till 30 miljoner kronor m. m. kommer utskottet att framdeles avgiva särskilt utlåtande; vilket utskottet härmed får för riksdagen

Ang. placeringen av riksgäldskontorets kontanta medel m. m.

anmäla.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 8 saml. 4 häft. (Nr 5.)

2:o.

Ang. bok-
föringen av
Svartälvs
järnväg m. m.

Revisorerna hava å sid. 325 och 326 i förenämnda berättelse under rubriken »Inventering i riksgäldskontoret m. m.» anfört följande:

»Vid inventeringen iakttago revisorerna, att riksgäldskontoret fortfarande innehar tvänne inteckningar i Svartälvs järnväg å resp. 341,000 kronor med ränta och 50,000 kronor med ränta, av vilka den förra beviljats i bandelen Karlsdal—Gryt-hyttehed och den senare i vissa jordområden, på vilka bandelen Kortfors—Karlsdal är anlagd. Båda dessa inteckningar hava på sin tid avlämnats till riksgäldskontoret såsom säkerhet för det statslån å 341,000 kronor, som under åren 1887—1890 av riksgäldskontoret utlämnats till Svartälvs järnvägsaktiebolag för anläggning av först-nämnda del av järnvägen. Sedan järnvägsbolaget år 1909 försatts i konkurs, inköp-tes järnvägen å exekutiv auktion, som förrättades i mars påföljande år, av riksgälds-kontoret för statsverkets räkning. På framställning av fullmäktige i riksgäldskontoret hade Kungl. Maj:t redan före auktionsdagen anbefallt järnvägsstyrelsen att, därest Svartälvs järnväg bleve för statens räkning inköpt, övertaga förvaltningen av den-samma. Riksgäldskontoret har även, jämlikt särskild föreskrift av Kungl. Maj:t, till järnvägsstyrelsen överlämnat de två köpebrev, som för statsverket utfärdats å ovan-nämnda båda delar av järnvägen.

Härjämte har Kungl. Maj:t den 29 april 1910 förordnat, att Svartälvs järnväg skulle tills vidare och intill dess annorlunda bestämdes, förvaltas genom järnvägs-styrelsens försorg, ävensom meddelat närmare föreskrifter angående sättet för förvalt-ningen m. m. Enligt vad revisorerna inhämtat, handhaves järnvägens förvaltning av järnvägsstyrelsen såsom en från statsbaneförvaltningen alldeles avskild angelägenhet. Det torde jämväl förtjäna påpekas, att hos statsbaneförvaltningen den 31 december 1913 innestod ett till 57,981 kronor 25 öre uppgående belopp av under förvaltnings-åren intjänade trafikmedel.

Emellertid finnes varken Svartälvs järnväg, ehuru den numera äges av svenska staten, eller ovan omnämnda inbesparade trafikmedel bokförda såsom kapitaltillgång vare sig i riksgäldskontorets eller järnvägsstyrelsens räkenskaper, ett förhållande varå revisorerna ansett sig böra fästa uppmärksamheten.»

Järnvägsstyrelsen har, efter anmodan av fullmäktige, den 22 december 1914 avgivit yttrande häröver och däri meddelat följande:

»I skrivelse den 10 december 1914 hava fullmäktige anhållit, att järnvägs-styrelsen ville till fullmäktige avgiva yttrande över vad riksdagens innevarande år församlade revisorer i sin berättelse angående riksgäldskontorets tillstånd och förvalt-ning anfört i fråga om bokföringen av Svartälvs järnväg m. m.

Av skrivelsen bifogat utdrag av nämnda berättelse, såvitt den berör förevarande ärende, framgår, att då varken Svartälvs järnväg, ehuru den numera äges av svenska staten, eller de efter statens övertagande av järnvägen inbesparade trafikmedlen finnas bokförda såsom kapitaltillgång vare sig i riksgäldskontorets eller järnvägsstyrelsens räkenskaper, revisorerna ansett sig böra fästa uppmärksamheten å berörda förhållande.

I anledning av vad sålunda förekommit får styrelsen erinra, att genom Kungl. Maj:ts nädiga brev den 29 april 1910 förordnats, att Svartälvs järnväg skulle tills vidare och intill dess annorlunda kunde bliva av Kungl. Maj:t bestämt genom järn-vägsstyrelsens försorg förvaltas på enklaste och billigaste sätt utan ändring i den vid

järnvägen anställda personalens ställning samt att hittills för järnvägen gällande taxor och reglementen fortfarande äga tillämpning å densamma. Tillika anbefalldes järnvägsstyrelsen att söka införskaffa anbud å arrende eller köp av järnvägen samt att, därest anbud ingäves, till Kungl. Maj:t inkomma med desamma jämte förslag till kontrakt för sådant arrende eller köp, och hade styrelsen, därest dylikt anbud icke kunde erhållas, att därom göra underdånig anmälan, på det Kungl. Maj:t kunde bliva i tillfälle att taga under övervägande, huruvida järnvägen borde nedläggas och dess tillhörigheter realiseras.

Med förmälan att Kungl. Maj:t efter framställning av fullmäktige den 15 juli 1910 medgivit, att de av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Örebro län den 8 juni 1910 för statsverket utfärdade köpebrev å de särskilda delar, varav den genom riksgäldskontorets försorg för statens räkning inköpta Svartälvs järnväg bestode, finge jämte tillhörande handlingar till järnvägsstyrelsen överlämnas, blevo därefter med skrivelse den 21 juli 1910 ifrågavarande köpebrev jämte till dem hörande handlingar till styrelsen överlämnade, varpå genom styrelsens försorg å bandelarna i fråga lagfart beviljades för statsverket.

Såsom berörda nådiga brev utmärker, har avsikten varit att söka försälja eller utarrendera den från statsbanenätet avskilda järnvägen.

Trafikresultatet under de gångna åren har dock, såsom styrelsen i underdånig skrivelse årligen för Kungl. Maj:t anmält, varit sådant, att för varje nästkommande år bruttointkomsterna beräknats motsvara drift- och underhållskostnaderna för järnvägen, därvid ifråga om sistnämnda kostnader bör beaktas erforderlig avsättning till en förnyelsefond, vartill styrelsen här nedan återkommer. Det har på grund av berörda förhållande enligt styrelsens mening icke funnits utsikt till järnvägens försäljning eller utarrendering på för statsverket skäligen villkor, och under nuvarande förhållanden torde ej heller för närmaste framtiden yppas dylik utsikt.

I anledning härav synes, såsom statsrevisorerna erinrat, järnvägen i fråga nu böra tillsvidare redovisas som en statens kapitaltillgång och ämnar styrelsen i sådant syfte hos Kungl. Maj:t föreslå, att densamma upptages såsom särskild kapitaltillgång under järnvägsstyrelsens förvaltning till det belopp, inköpspriset år 1910 angiver eller 399,000 kronor. Med hänsyn till bandelens avskilda läge och dess av säregna förhållanden påkallade förvaltning under andra former och grunder än vid annan under styrelsens förvaltning stående egendom, synes särskild räkenskap för bandelen ifråga fortfarande såsom hittills böra föras.

Ifråga om den av revisorerna påvisade behållningen av järnvägen under de gångna åren är i anslutning till det förestående styrelsens avsikt att efter bokslutet för innevarande år inleverera till statskontoret den uppkomna behållningen, och skulle sedan allt framgent årligen enahanda inleverering äga rum. Det må dock påpekas, att, liksom vid statens järnvägar överhuvud taget äger rum, erforderlig avsättning till förnyelsefond bör göras. Såsom ovan erinrats har varje år anmälan till Kungl. Maj:t ingått att bruttointkomsterna beräknats motsvara drift- och underhållskostnaderna. Sedan förhållandena numera kunna bättre överskådas, torde för framtiden även efter vederbörlig avsättning till en förnyelsefond någon behållning uppstå att i vanlig ordning redovisas.»

För egen del hava fullmäktige förklarar sig icke hava något att erinra mot vad järnvägsstyrelsen i ovan intagna yttrande anfört.

Såsom av järnvägsstyrelsens utlåtande framgår, har styrelsen för avsikt att hos Kungl. Maj:t begära bemyndigande att i sina räkenskaper upptaga Svartälvs järnväg såsom särskild kapitaltillgång under styrelsens förvaltning, varjämte den behållning, som uppkommit av järnvägens trafikerande under den tid, densamma varit i statens ägo, kommer att av järnvägsstyrelsen, efter det 1914 års bokslut fullbordats, inlevereras till statskontoret.

Under sådana förhållanden har utskottet endast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

3:o.

Ang. åtgärder i fråga om riksbyggnaderna på Helgeandsholmen.

Enligt gällande reglementen för riksbanken och riksgäldskontoret äga fullmäktige i dessa båda verk att gemensamt bland annat vidtaga de åtgärder, som erfordras för utförande av riksdagens beslut i fråga om nya byggnader för riksdagen m. m. och riksbanken, allt i överensstämmelse med de närmare föreskrifter, som i särskilda skrivelser av den 11 och 12 maj 1888 samt den 6 april 1906 blifvit af riksdagen meddelade.

Några gemensamma sammanträden mellan bemälda fullmäktige för utförande av ifrågavarande uppdrag hava, enligt vad för utskottet anmälts, icke ägt rum under tiden från och med den 15 januari 1914 till samma dag innevarande år; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

4:o.

Ang. revisionensberättelsen m. m.

Vad i revisorernas berättelse om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning eljest blifvit anført, har utskottet funnit icke vara av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; och har utskottet funnit vad vid läsningen av fullmäktiges protokoll förekommit ej böra föranleda någon ytterligare anmälan eller hemställan.

5:o.

Ang. ansvarfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hava med nit och omsorg handhaft sitt uppdrag, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige i riksgäldskontoret må tillerkännas ansvarsfrihet *dels* för den av riksdagens år 1914 församlade revisorer granskade förvaltningen av riksgäldskontoret under år 1913, *dels ock* för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från och med den 16 januari 1914 till och med den 14 januari 1915.

Stockholm den 12 februari 1915.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

av första kammaren: herrar *von Stapelmohr, Hedenstierna, Ekman, Trapp, Hallin, Wickman, Gustafsson* och *Gelotte* samt

av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd, Söderberg* i Stockholm, *Kristensson, Söderberg* i Hobborn, *Carlson* i Herrljunga, *Sommelius, Jonsson* i Gumboda och *Lindvall*.
